

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2022. gada 25. janvārī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Vide – Direktīva 2012/19/ES – Elektrisku un elektronisku iekārtu atkritumi – Pienākums finansēt izmaksas sakarā ar fotoelementu paneļu atkritumu apsaimniekošanu – Atpakaļejošs spēks – Tiesiskās drošības princips – Nepareiza direktīvas transponēšana – Dalībvalsts atbildība

Lietā C-181/20

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Nejvyšší soud* (Augstākā tiesa, Čehijas Republika) iesniedza ar 2020. gada 12. marta lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2020. gada 24. aprīlī, tiesvedībā

VYSOČINA WIND a.s.

pret

Česká republika – Ministerstvo životního prostředí,

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], priekšsēdētāja vietnieks L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], palātu priekšsēdētāji A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*] (referents), A. Prehala [*A. Prechal*], K. Jirimēe [*K. Jürimäe*], K. Likurģs [*C. Lycourgos*], J. Regans [*E. Regan*], N. Jēskinens [*N. Jääskinen*], I. Ziemele un J. Pasers [*J. Passer*], tiesneši M. Ilešiĉs [*M. Ilešič*], T. fon Danvics [*T. von Danwitz*], M. Safjans [*M. Safjan*], A. Kumins [*A. Kumin*] un N. Vāls [*N. Wahl*],

ģenerālvokāte: J. Kokote [*J. Kokott*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *VYSOČINA WIND a.s.* vārdā – *M. Flora, advokāt,*
- Čehijas valdības vārdā – *M. Smolek* un *J. Vláčil*, kā arī *L. Dvořáková*, pārstāvji,
- Vācijas valdības vārdā – *J. Möller* un *S. Heimerl*, pārstāvji,

* Tiesvedības valoda – čehu.

- Eiropas Parlamenta vārdā – *C. Ionescu Dima* un *O. Hrstková Šolcová*, kā arī *W. D. Kuzmienko*, pārstāvji,
- Eiropas Savienības Padomes vārdā – *A. Maceroni* un *M. Moore*, pārstāvji,
- Eiropas Komisijas vārdā – *L. Haasbeek* un *P. Ondrůšek*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerālvokātes secinājumus 2021. gada 15. jūlija tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2012/19/ES (2012. gada 4. jūlijs) par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem (EEIA) (OV 2012, L 197, 38. lpp.) 13. pantu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp uzņēmumu, kas ekspluatē saules enerģijas spēkstaciju, *VYSOČINA WIND a.s.*, un *Česká republika – Ministerstvo životního prostředí* (Vides ministrija, Čehijas Republika) par prasību atlīdzināt zaudējumus, kuru šī sabiedrība ir iesniegusi saistībā ar kaitējumu, kas tai ir nodarīts Direktīvas 2012/19 iespējami nepareizas transponēšanas dēļ.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Direktīva 2002/96/EK

- 3 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2002/96/EK (2003. gada 27. janvāris) par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem (EEIA) (OV 2003, L 37, 24. lpp.) 7. panta 3. punktā bija noteikts, ka dalībvalstis nodrošina, ka, aprēķinot elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu (EEIA) reģenerācijas uzdevumu rādītājus, ražotāji vai trešās personas, kas darbojas ražotāju vārdā, EEIA, to sastāvdaļu, materiālu un vielu masas uzskaiti veic, tos ievietojot (“ievade”) apstrādes iekārtā un izvadot (“izvade”) un/vai ievietojot (“iestieie daudzumi”) reģenerācijas vai otrreizējas pārstrādes iekārtā.
- 4 Šīs direktīvas 9. pantā “Finansējums attiecībā uz to lietotāju EEIA, kas nav privātas mājsaimniecības”, bija noteikts:
“Dalībvalstis līdz 2005. gada 13. augustam nodrošina, ka ražotāji veic EEIA vākšanas, apstrādes, reģenerācijas un videi nekaitīgas apglabāšanas izmaksu finansējumu attiecībā uz izstrādājumiem, kas tirgū laisti pēc 2005. gada 13. augusta un kas saņemti no lietotājiem, kuri nav privātas mājsaimniecības.
Pirms 2005. gada 13. augusta (iepriekš radušies atkritumi) tirgū laisto izstrādājumu EEIA apsaimniekošanas izmaksu finansējumu nodrošina ražotāji. Dalībvalstis kā papildu risinājumu nosaka pilnīgu vai daļēju atbildību par šo finansējumu arī lietotājiem, kas nav privātas mājsaimniecības.

Neskarot šo direktīvu, ražotāji un lietotāji, kas nav privātas mājsaimniecības, slēdzot līgumus, paredz citas finansējuma metodes.”

- 5 Direktīvas 2002/96, kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2008/34/EK (2008. gada 11. marts) (OV 2008, L 81, 65. lpp.), 13. pantā bija paredzēts:

“Pieņem jebkādus grozījumus, kas vajadzīgi, lai zinātnes un tehnikas attīstībai pielāgotu 7. panta 3. punktu, I B pielikumu (jo īpaši, lai, iespējams, iekļautu mājsaimniecību gaismekļus, kvēlspuldzes un fotoelementus, t.i., saules baterijas), II pielikumu (jo īpaši, ņemot vērā tehnikas attīstību EEIA pārstrādes metodēs) un III un IV pielikumu. Šos pasākumus, kuru mērķis ir grozīt šīs direktīvas nebūtiskus elementus, pieņem saskaņā ar 14. panta 3. punktā minēto regulatīvo kontroles procedūru.

Pirms pielikumu grozīšanas [Eiropas] Komisija, *inter alia*, apspriežas ar elektrisko un elektronisko iekārtu ražotājiem, pārstrādātājiem, pārstrādes uzņēmumiem un vides organizācijām, un darbinieku un patērētāju asociācijām.”

Direktīva 2003/108/EK

- 6 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2003/108/EK (2003. gada 8. decembris), ar kuru groza Direktīvu 2002/96 (OV 2003, L 345, 106. lpp.), 3. apsvēruma ir formulēts šādi:

“Atbilstoši kopīgajai deklarācijai Komisija ir pārbaudījusi Direktīvas [2002/96] 9. panta esošā formulējuma finansiālās sekas uz ražotājiem un ir konstatējusi, ka atpakaļpieņemšanas saistības attiecībā uz agrāk tirgū laistu EEIA rada atpakaļejošas saistības, par kurām nav paredzēti noteikumi un kuras dažiem ražotājiem var radīt nopietnus ekonomiskus riskus.”

- 7 Ar Direktīvu 2003/108 Direktīvas 2002/96 9. pants tika aizstāts ar šādu tekstu:

“1. Dalībvalstis līdz 2005. gada 13. augustam nodrošina, ka ražotāji veic EEIA vākšanas, apstrādes, reģenerācijas un videi nekaitīgas apglabāšanas izmaksu finansējumu attiecībā uz izstrādājumiem, kas tirgū laisti pēc 2005. gada 13. augusta un kas saņemti no lietotājiem, kuri nav privātas mājsaimniecības.

Dalībvalstis nodrošina, ka līdz 2005. gada 13. augustam attiecībā uz EEIA no izstrādājumiem, kas laisti tirgū pirms 2005. gada 13. augusta (iepriekš radušies atkritumi), apsaimniekošanas izmaksu finansējums ir tāds, kā tas izklāstīts šā panta trešajā un ceturtajā daļā.

Aizstājot iepriekš radušos atkritumus ar jauniem līdzvērtīgiem izstrādājumiem vai ar jauniem izstrādājumiem, kuri pilda to pašu funkciju, šo izstrādājumu ražotājiem jāparedz šādu izmaksu finansējums. Kā alternatīvu risinājumu dalībvalstis var paredzēt pilnīgu vai daļēju atbildību par šo finansējumu arī lietotājiem, kas nav privātas mājsaimniecības.

Citu iepriekš radušos atkritumu gadījumā izmaksu finansējumu veic lietotāji, kas nav privātas mājsaimniecības.

2. Neskarot šo direktīvu, ražotāji un lietotāji, kas nav privātas mājsaimniecības, slēdzot līgumus, paredz citas finansējuma metodes.”

Direktīva 2008/98/EK

8 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/98/EK (2008. gada 19. novembris) par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu (OV 2008, L 312, 3. lpp.) 3. panta 1. punktā jēdziens “atkritumi” ir definēts kā “jebkura viela vai priekšmets, no kā īpašnieks atbrivojas, ir nodomājis atbrīvoties vai ir spiests atbrīvoties”.

9 Šīs direktīvas 14. pantā ir noteikts:

“1. Saskaņā ar principu, ka piesārņotājs maksā, atkritumu apsaimniekošanas izmaksas sedz sākotnējais atkritumu radītājs, pašreizējais atkritumu īpašnieks vai iepriekšējais atkritumu īpašnieks.

2. Dalībvalstis var pieņemt lēmumu, ka atkritumu apsaimniekošanas izmaksas pilnībā vai daļēji jāsedz tā produkta ražotājam, no kā šie atkritumi radušies, un ka šīs izmaksas daļēji var segt tāda produkta izplatītāji.”

Direktīva 2012/19

10 Ar Direktīvu 2012/19 tika atcelta Direktīva 2002/96.

11 Direktīvas 2012/19 9., 12. un 23. apsvērumi ir formulēti šādi:

“(9) Šī direktīva aptver visas [elektriskās un elektroniskās iekārtas (EEI)], ko izmanto patērētāji, un EEI, kas paredzētas profesionālajai lietošanai. Šī direktīva būtu jāpiemēro, neskarot Savienības tiesību aktus par drošības un veselības aizsardzības prasībām, ar kuriem aizsargā visas personas, kas nonāk saskarē ar EEIA, kā arī īpašos Savienības tiesību aktus par atkritumu apsaimniekošanu [...] un Savienības tiesību aktus par izstrādājumu konstrukciju [...]. Šīs direktīvas mērķus var sasniegt, tās darbības jomā neiekļaujot tādas lielizmēra stacionāras iekārtas kā naftas platformas, lidostu bagāžas transporta sistēmas vai lift[i]. Tomēr visas ierīces, kas nav īpaši paredzētas un uzstādītas kā šo iekārtu sastāvdaļa un kas var veikt savas funkcijas arī tad, ja darbojas neatkarīgi no šīm iekārtām, būtu jāiekļauj šīs direktīvas darbības jomā. Tas attiecas, piemēram, uz tādām ierīcēm kā apgaismes ierīces un fotoelementu paneļi.

[..]

(12) Šajā direktīvā noteiktā ražotāja atbildība ir viens no līdzekļiem, lai nodrošinātu tādu EEI konstruēšanu un ražošanu, kurās pilnā mērā ņem vērā un veicina to remontu, iespējamo modernizēšanu, atkārtotu izmantošanu, demontāžu un pārstrādi.

[..]

(23) [...] Dalībvalstīm vajadzētu mudināt ražotājus pilnībā uzņemties atbildību par EEIA savākšanu, jo īpaši, finansējot EEIA savākšanu visā atkritumu ķēdē, [...] atbilstoši principam “maksā piesārņotājs”. Lai gūtu ražotāja atbildības principa maksimālu efektivitāti, katrs ražotājs atbild par ražotās produkcijas atkritumu apsaimniekošanas finansējumu. Ražotājam ir izvēles iespēja, lai, individuāli vai pievienojoties kādai kopsistēmai, pildītu šīs saistības. Katrs ražotājs, laižot tirgū kādu izstrādājumu, sniedz finanšu galvojumu, lai novērstu sabiedrības vai pārējo ražotāju izmaksas sakarā ar EEIA apsaimniekošanu

attiecībā uz “pamestajiem izstrādājumiem”. Atbildība par iepriekš radušos atkritumu apsaimniekošanas finansēšanu atbilstīgi būtu jādala esošajiem ražotājiem kolektīvās finansējuma sistēmās, kurās visi ražotāji, kas darbojas tirgū, kad rodas izmaksas, veic proporcionālas iemaksas. [...] Attiecībā uz tādām iekārtām, kam ir ilgs aprites cikls un kas tagad ir iekļautas šīs direktīvas darbības jomā, piemēram, fotoelementu paneļiem, cik vien iespējams būtu jāizmanto esošās savākšanas un reģenerācijas struktūras ar nosacījumu, ka tās atbilst šajā direktīvā paredzētajām prasībām.”

- 12 Šīs direktīvas 1. pantā ir precizēts, ka tajā “atbilstīgi Direktīvas [2008/98] 1. un 4. pantam ir paredzēti pasākumi, lai aizsargātu vidi un cilvēku veselību, novēršot vai samazinot [EEIA] rašanās un apsaimniekošanas negatīvo ietekmi, palīdzot mazināt resursu izmantošanas vispārējo ietekmi un veicinot šādas resursu izmantošanas efektivitāti, kas tādējādi veicina ilgtspējīgu attīstību”.
- 13 Direktīvas 2012/19 2. panta 1. punktā ir paredzēts:
- “Šo direktīvu [EEI] piemēro šādi:
- a) no 2012. gada 13. augusta līdz 2018. gada 14. augustam (pārejas laiks), ņemot vērā 3. punktu, tām EEI, kuras pieder I pielikumā norādītajām kategorijām. Šīs direktīvas II pielikumā ietverts indikatīvs to EEI saraksts, kuras pieder I pielikumā norādītajām kategorijām;
- b) no 2018. gada 15. augusta, ņemot vērā 3. un 4. punktu, visām EEI. Visas EEI klasificē III pielikumā norādītajās kategorijās. Šīs direktīvas IV pielikumā ietverts neizsmelošs to EEI saraksts, kuras pieder III pielikumā norādītajām kategorijām.”
- 14 Šīs direktīvas 3. panta 1. punkta a) apakšpunktā “elektriskās un elektroniskās iekārtas” jeb “EEI” ir definētas kā “iekārtas, kuru pienācīga darbība ir atkarīga no elektriskās strāvas vai elektromagnētiskā lauka, kā arī iekārtas šādas strāvas un lauka ģenerēšanai, pārsūtīšanai un mērīšanai, un kuras paredzētas lietošanai, nominālajam spriegumam nepārsniedzot 1000 voltus, ja tā ir maiņstrāva, un 1500 voltus, ja tā ir līdzstrāva”.
- 15 Turklāt atbilstoši šīs pašas direktīvas 3. panta 1. punkta e) apakšpunktam “elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi” jeb “EEIA” ir “elektriskas un elektroniskas iekārtas, kas ir atkritumi Direktīvas [2008/98] 3. panta 1. punkta nozīmē, ietverot visas sastāvdaļas, detaļu blokus un palīgmateriālus, kas ir izstrādājuma daļa brīdī, kad no tā atbrīvojas”.
- 16 Saskaņā ar minētās direktīvas 4. pantu:
- “Neskarot prasības, kas noteiktas Savienības tiesību aktos par iekšējā tirgus pareizu darbību un attiecībā uz izstrādājumu konstrukciju, [...], dalībvalstis veicina ražotāju un pārstrādātāju sadarbību un pasākumus tādu EEI konstruēšanai un ražošanai, jo īpaši, lai veicinātu EEIA, to komponentu un materiālu atkārtotu izmantošanu, demontēšanu un reģenerāciju. [...]”
- 17 Direktīvas 2012/19 12. panta “Finansējums attiecībā uz privāto mājsaimniecību EEIA” 4. punktā ir noteikts, ka EEIA, ko rada izstrādājumi, kuri laisti tirgū 2005. gada 13. augustā vai pirms minētās dienas, ir “iepriekš radušies atkritumi”.

18 Šis direktīvas 13. pants “Finansējums attiecībā uz to lietotāju EEIA, kas nav privātas mājsaimniecības” ir formulēts šādi:

“1. Dalībvalstis nodrošina, ka ražotāji nodrošina finansējumu EEIA savākšanai, apstrādei, reģenerācijai un apglabāšanai videi nekaitīgā veidā attiecībā uz izstrādājumiem, kas tirgū laisti pēc 2005. gada 13. augusta un kas saņemti no lietotājiem, kuri nav privātas mājsaimniecības.

Aizstājot iepriekš radušos atkritumus ar jauniem līdzvērtīgiem izstrādājumiem vai ar jauniem izstrādājumiem, kuri pilda to pašu funkciju, šo izstrādājumu ražotāji paredz šādu izmaksu finansējumu. Dalībvalstis kā alternatīvu var noteikt pilnīgu vai daļēju atbildību par šo finansējumu arī lietotājiem, kas nav privātas mājsaimniecības.

Citu iepriekš radušos atkritumu gadījumā izmaksu finansējumu veic lietotāji, kas nav privātas mājsaimniecības.

2. Neskarot šo direktīvu, ražotāji un lietotāji, kas nav privātas mājsaimniecības, slēdzot līgumus, paredz citas finansējuma metodes.”

19 Minētās direktīvas 24. panta 1. punktā ir precizēts:

“Dalībvalstīs stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai līdz 2014. gada 14. februārim izpildītu šīs direktīvas prasības. Dalībvalstis tūlīt dara Komisijai zināmu minēto noteikumu tekstu.”

20 Direktīvas 2012/19 I pielikumā “EEI kategorijas, uz ko pārejas laikposmā attiecas šī direktīva, kā paredzēts 2. panta 1. punkta a) apakšpunktā” ir minēti fotoelementu paneļi. Tie ir pārņemti arī šīs direktīvas II pielikumā, kurā ir indikatīvs to EEI saraksts, kuras ietilpst minētajā I pielikumā uzskaitītajās kategorijās, kā arī minētās direktīvas IV pielikumā, kurā ir ietverts neizsmeļošs EEI saraksts, kas ietilpst šīs pašas direktīvas III pielikumā uzskaitītajās kategorijās.

Čehijas tiesības

21 Čehijas Republika ir transponējusi tai Direktīvā 2002/96 paredzētos pienākumus, it īpaši, pieņemot *zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů* (Likums Nr. 185/2001 par atkritumiem un grozījumu izdarīšanu noteiktos citos likumos; turpmāk tekstā – “Likums par atkritumiem”).

22 2012. gada 30. maijā šajā likumā tika iekļauts jauns 37.p pants, ar kuru tika ieviests ar fotoelementu paneļu atkritumu apsaimniekošanu saistīto izmaksu finansēšanas mehānisms. Saskaņā ar šo pantu saules spēkstacijas apsaimniekotājam, veicot iemaksas pārstrādei, ir pienākums finansēt izmaksas sakarā ar to atkritumu apsaimniekošanu, kuri iegūti no fotoelementu paneļiem, kas laisti tirgū ne vēlāk kā 2013. gada 1. janvārī. Šajā ziņā šim apsaimniekotājam bija paredzēts pienākums noslēgt līgumu vēlākais līdz 2013. gada 30. jūnijam, ar kuru tiek garantēta kolektīvā finansēšanas sistēma, lai minētais finansējums tiktu nodrošināts vēlākais 2019. gada 1. janvārī. Attiecībā uz fotoelementu paneļiem, kas laisti tirgū pēc 2013. gada 1. janvāra, šim pienākumam ir pakļauti to ražotāji.

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 23 *VYSOČINA WIND* apsaimnieko saules enerģijas spēkstaciju, kas tika nodota ekspluatācijā 2009. gadā un kas ir aprīkota ar fotoelementu paneļiem, kuri laisti tirgū pēc 2005. gada 13. augusta, bet pirms 2013. gada 1. janvāra.
- 24 Saskaņā ar Likuma par atkritumiem 37.p pantā paredzēto pienākumu šī sabiedrība piedalījās ar fotoelementu paneļu radīto atkritumu apsaimniekošanu saistīto izmaksu finansēšanā un šajā saistībā 2015. un 2016. gadā samaksāja iemaksas, kuru kopējā summa ir 1 613 773,24 Čehijas kro-nas (CZK) (aptuveni 59 500 EUR).
- 25 Uzskatot, ka šis pienākums izriet tieši no tā, ka Čehijas Republika ir nepareizi transponējusi Direktīvu 2012/19, un ka šo iemaksu veikšana ir uzskatāma par kaitējumu, *VYSOČINA WIND* cēla *Obvodní soud pro Prahu 10* (Prāgas 10. rajona tiesa, Čehijas Republika) prasību par zaudējumu atlīdzību, kas vērsta pret šo dalībvalsti. It īpaši tā uzskata, ka Likuma par atkritumiem 37.p pants ir pretrunā Direktīvas 2012/19 13. panta 1. punktam, kurā nevis EEI lietotājam, bet to ražotājam ir noteikts pienākums finansēt izmaksas sakarā ar tādu fotoelementu paneļu atkritumu apsaimniekošanu, kuri laisti tirgū pēc 2005. gada 13. augusta.
- 26 Ar 2018. gada 6. aprīļa spriedumu šī tiesa pilnībā apmierināja šo prasību. Čehijas Republika par šo spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību *Městský soud v Praze* (Pilsētas tiesa Prāgā, Čehijas Republika), kura to noraidīja kā nepamatotu ar 2018. gada 14. novembra spriedumu. Šī tiesa uzskata, ka no Direktīvas 2012/19 13. panta 1. punkta formulējuma skaidri izriet, ka to izmaksu finansēšana, kuras saistītas ar tādu fotoelementu paneļu atkritumu apsaimniekošanu, kas laisti tirgū pēc 2005. gada 13. augusta, ir jānodrošina ražotājiem, tādējādi Likuma par atkritumiem 37.p pants, turpinot šo pienākumu attiecināt uz lietotājiem, neatbilst šai direktīvai.
- 27 Tādēļ Čehijas Republika iesniedza kasācijas sūdzību *Nejvyšší soud* (Augstākā tiesa, Čehijas Republika), apgalvojot, pirmkārt, ka šādas Direktīvas 2012/19 13. panta 1. punkta interpretācijas rezultātā šai tiesību normai tiekot piešķirts prettiesisks atpakaļejošs spēks. Otrkārt, noteikts skaits ražotāju, kuri laikposmā no 2005. līdz 2013. gadam ir laiduši tirgū fotoelementu paneļus, vairs nedarbojas, un tas liedzot nodrošināt ar minēto paneļu atkritumu apsaimniekošanu saistīto izmaksu finansēšanu. Treškārt, Čehijas Republika uzskata – tas, ka Komisija nav sniegusi apsvērumus *EU Pilot* procedūrā par Direktīvas 2012/19 transponēšanu valsts tiesībās, kā arī tas, ka šī iestāde nav uzsākusi procedūru sakarā ar pienākumu neizpildi pret to, liecina, ka šī dalībvalsts ir pareizi transponējusi Direktīvu 2012/19, kā Komisija to esot apstiprinājusi 2018. gada 1. oktobrī notikušās divpusējās sanāksmes laikā.
- 28 Iesniedzējtiesa šajā sakarā šaubās par Direktīvas 2012/19 13. panta 1. punkta interpretāciju, jo, lai gan nav strīda par to, ka ar šo tiesību normu tiek prasīts, lai dalībvalstis noteiktu pienākumu ražotājiem finansēt izmaksas sakarā ar fotoelementu paneļu atkritumu apsaimniekošanu, ciktāl runa ir par paneļiem, kas laisti tirgū pēc šīs direktīvas transponēšanas termiņa beigām 2014. gada 14. februārī, un ka attiecībā uz tādu fotoelementu paneļu “atkritumiem, [kas radušies iepriekš]”, kuri laisti tirgū pirms 2005. gada 13. augusta, dalībvalstis var paredzēt šo pienākumu lietotājiem, savukārt rodas jautājums par šī finansēšanas pienākuma piemērošanu tādu fotoelementu paneļu atkritumiem, kuri laisti tirgū laikposmā no 2005. gada 13. augusta līdz 2014. gada 14. februārim.
- 29 Iesniedzējtiesa uzskata, ka vispirms ir jānosaka brīdis, kad rodas pienākums finansēt izmaksas sakarā ar fotoelementu paneļu atkritumu apsaimniekošanu. Šajā ziņā tā piekrīt prasītājas pamatlietā nostājai, saskaņā ar kuru šis pienākums rodas nevis, kā apgalvo Čehijas Republika, ar

minēto paneļu laišanu tirgū, bet tikai tad, kad atkritumi rodas. Līdz ar to Direktīvas 2012/19 materiālās piemērošanas jomā ietilpstot fotoelementu paneļi, kas laisti tirgū pirms šīs direktīvas transponēšanas termiņa beigām, proti, 2014. gada 14. februāra, un kas rada atkritumus pēc šī datuma, tādējādi minētās direktīvas 13. panta 1. punktā noteiktajam pienākumam nekādā ziņā neesot atpakaļejoša spēka.

- 30 Turpinājumā iesniedzējtiesa pauž šaubas par to, vai Direktīva 2012/19 ir pareizi transponēta Čehijas tiesību sistēmā, ņemot vērā, ka, pirmkārt, pati Komisija, pieņemot Direktīvu 2003/108, ar ko ir grozīta Direktīva 2002/96, ir konstatējusi, ka pienākums finansēt izmaksas sakarā ar to produktu atkritumu apsaimniekošanu, kuri laisti tirgū pirms šīs pēdējās minētās direktīvas transponēšanas termiņa beigām, rada atbildību ar atpakaļejošu spēku un tas var radīt nopietnus ekonomiskus riskus ražotājiem, un šis konstatējums līdzīgi var tikt piemērots fotoelementu paneļiem, kas tikko ir iekļauti Savienības tiesību piemērošanas jomā ar Direktīvu 2012/19. Otrkārt, tiekot apdraudēta fotoelementu paneļu ražotāju tiesiskā paļāvība, kuri nevarēja pieņemt, ka tiem tiks noteikts šāds finansēšanas pienākums attiecībā uz tādu paneļu atkritumiem, kas jau ir laisti tirgū pagātnē, un kuri līdz ar to neesot iekļāvuši šāda finansējuma izmaksas savu preču cenā. Treškārt, parādoties atšķirīga attieksme starp lietotājiem, kuri jau bija izpildījuši valsts tiesībās paredzēto finansēšanas pienākumu pirms Direktīvas 2012/19 transponēšanas termiņa beigām, un tiem, kas to nebija izpildījuši. Ceturtkārt, iesniedzējtiesa norāda, ka Vācijas Federatīvā Republika, Grieķijas Republika un Austrijas Republika arī neesot transponējušas minēto direktīvu, saglabājot ražotāju pienākumu finansēt izmaksas sakarā ar to produktu atkritumu apsaimniekošanu, kuri laisti tirgū pēc 2005. gada 13. augusta.
- 31 Visbeidzot tai ir šaubas, vai valsts tiesiskais regulējums nav pretrunā Savienības tiesībām, jo pēc Direktīvas 2012/19 pieņemšanas līgumi, kuri saules enerģijas spēkstaciju apsaimniekotājiem bija jānoslēdz, lai nodrošinātu to izmaksu finansēšanu, kas saistītas ar fotoelementu paneļu atkritumu apsaimniekošanu, un kuros ir paredzēta ar to saistīto iemaksu samaksa pa daļām, tika saglabāti, lai gan saskaņā ar minēto direktīvu par šo finansēšanu atbild ražotājs.
- 32 Šādos apstākļos *Nejvyšší soud* (Augstākā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1) Vai Direktīvas [2012/19] 13. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas liedz dalībvalstij noteikt pienākumu finansēt tādu fotoelementu paneļu EEIA savākšanu, apstrādi, reģenerāciju un apglabāšanu videi nekaitīgā veidā, kuri tika laisti tirgū [ne vēlāk kā] 2013. gada 1. janvārī, nevis to ražotājiem, bet lietotājiem?
- 2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, vai, vērtējot dalībvalsts atbildības par zaudējumiem, kas tika nodarīti indivīdam Savienības tiesību aktu pārkāpuma rezultātā, priekšnoteikumus, ir nozīme apstāklim, kāds ir [pamatlietā], ka dalībvalsts pati ir noteikusi fotoelementu paneļu atkritumu finansēšanas noteikumus, [pirms] tika pieņemta [Direktīva 2012/19], saskaņā ar kuru uz fotoelementu paneļiem attiecās Savienības tiesību akti un ražotājiem tika noteikts pienākums finansēt ar to saistītās izmaksas, turklāt arī attiecībā uz tiem paneļiem, kuri tika laisti tirgū, pirms beidzās [šīs] direktīvas transponēšanas termiņš (kā arī pirms paša noregulējuma pieņemšanas Savienības tiesību līmenī)?”
- 33 Saskaņā ar tās Reglamenta 61. panta 1. punktu Tiesa aicināja pamatlietas puses un citas Eiropas Savienības Tiesas statūtu 23. pantā norādītās personas rakstveidā sniegt atbildes uz dažiem jautājumiem, it īpaši par Direktīvas 2012/19 13. panta 1. punkta spēkā esamību.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

- 34 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 2012/19 13. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā ir noteikts pienākums finansēt izmaksas sakarā ar tādu fotoelementu paneļu atkritumu apsaimniekošanu, kuri tirgū laisti tirgū ne vēlāk kā 2013. gada 1. janvārī, nevis to ražotājiem, bet šo paneļu lietotājiem.
- 35 Vispirms ir jākonstatē – lai gan šis jautājums formāli attiecas tikai uz Direktīvas 2012/19 13. panta 1. punkta interpretāciju, no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatojuma izriet, ka iesniedzējtiesa šaubās arī par šīs tiesību normas spēkā esamību, ņemot vērā tās iespējamo atpakaļejošo spēku. Būtībā šī tiesa uzsver, ka šāda iedarbība varētu izrietēt no tā, ka saskaņā ar minēto tiesību normu ar fotoelementu paneļu atkritumu apsaimniekošanu saistīto izmaksu finansējums ir jāsedz ražotājiem, ja šie atkritumi ir radušies no produktiem, kas laisti tirgū pēc 2005. gada 13. augusta, datuma, kurā šajā direktīvā noteiktais transponēšanas termiņš vēl nebija beidzies. Tādējādi šī pati tiesību norma varētu radīt atbildību ar atpakaļejošu spēku, kas var pakļaut ražotājus nopietniem ekonomiskiem riskiem.
- 36 Lai gan saistībā ar funkciju sadali starp valsts tiesām un Tiesu LESD 267. panta piemērošanai valsts tiesām ir jālemj par uzdoto jautājumu atbilstību, tomēr Tiesai no visas valsts tiesas iesniegtās informācijas ir jāizdala tie Savienības tiesību elementi, kuriem, ņemot vērā strīda priekšmetu, ir nepieciešama interpretācija vai spēkā esamības novērtēšana (spriedums, 2020. gada 17. septembris, *Compagnie des pêches de Saint-Malo*, C-212/19, EU:C:2020:726, 27. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 37 Līdz ar to, lai sniegtu pilnīgu atbildi iesniedzējtiesai, ir jāpārbauda arī Direktīvas 2012/19 13. panta 1. punkta spēkā esamība, ņemot vērā tiesiskās drošības principu, ciktāl minētajā tiesību normā ir prasīts, lai ar fotoelementu paneļu atkritumu apsaimniekošanu saistīto izmaksu finansēšanu nodrošinātu ražotāji attiecībā uz tādu šo paneļu atkritumiem, kuri laisti tirgū pēc 2005. gada 13. augusta, proti, datumā pirms šīs direktīvas stāšanās spēkā.
- 38 Tādējādi vispirms ir jāveic iesniedzējtiesas prasītā Direktīvas 2012/19 13. panta 1. punkta interpretācija. Gadījumā, ja šī tiesību norma būtu jāinterpretē tādējādi, ka tā nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā ir paredzēts pienākums finansēt izmaksas sakarā ar tādu fotoelementu paneļu atkritumu apsaimniekošanu, kas laisti tirgū pēc 2005. gada 13. augusta, nevis to ražotājiem, bet lietotājiem, pēc tam būs jāpārbauda minētās tiesību normas spēkā esamība.
- 39 Šajā ziņā, pirmkārt, ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Savienības tiesību normas interpretācija nevar mazināt šīs tiesību normas skaidrā un precīzā formulējuma lietderīgo iedarbību (spriedums, 2012. gada 6. septembris, *Czop* un *Punakova*, C-147/11 un C-148/11, EU:C:2012:538, 32. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra). Tādējādi, tā kā Savienības tiesību normas jēga nepārprotami izriet no tās formulējuma, Tiesa nevar atkāpties no šīs interpretācijas.
- 40 Saskaņā ar Direktīvas 2012/19 13. panta 1. punktu dalībvalstis nodrošina, ka ražotāji finansē EEIA savākšanu, apstrādi, reģenerāciju un apglabāšanu videi nekaitīgā veidā attiecībā uz izstrādājumiem, kuru lietotāji nav privātas māsaimniecības un kuri ir laisti tirgū pēc 2005. gada 13. augusta.

- 41 Saskaņā ar šīs direktīvas 3. panta 1. punkta e) apakšpunktā minēto definīciju “EEIA” jēdzienā ietilpst elektriskās un elektroniskās iekārtas, kas ir atkritumi Direktīvas 2008/98 3. panta 1. punkta izpratnē, tostarp visas sastāvdaļas, detaļu bloki un palīgmateriāli, kas ir izstrādājuma daļa brīdī, kad no tā atbrīvojas.
- 42 It īpaši saskaņā ar Direktīvas 2012/19 2. panta 1. punkta a) apakšpunktu pārejas periodā no 2012. gada 13. augusta līdz 2018. gada 14. augustam tā ir piemērojama tās I pielikumā uzskaitītajās kategorijās ietilpstošiem EEI, kuru vidū skaidri ir norādīti fotoelementu paneļi, kas ir minēti arī šīs direktīvas II pielikumā, kurā ir precizētas šīs EEI kategorijas, kā arī tās 9. un 23. apsvērumā, kuros it īpaši ir uzsvērts, ka uz tādējiem izstrādājumiem, kam ir ilgs aprites cikls, kā, piemēram, fotoelementu paneļiem, turpmāk attiecas minētā direktīva.
- 43 Šādi rīkojoties, kā secinājumu 29. punktā būtībā ir norādījusi ģenerālvokāte, Savienības likumdevējs nepārprotami ir paudis savu nodomu, lai fotoelementu paneļi tiktu uzskatīti par EEI Direktīvas 2012/19 3. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē un lai tie tādējādi ietilptu šīs direktīvas piemērošanas jomā.
- 44 Līdz ar to ir jākonstatē, ka Direktīvas 2012/19 13. panta 1. punktā ir prasīts, lai dalībvalstis pieņemtu normatīvus un administratīvus aktus, kas vajadzīgi, lai noteiktu atbildību par to izmaksu finansēšanu, kuras saistītas ar fotoelementu paneļu atkritumu apsaimniekošanu, nevis lietotājiem, bet to ražotājiem, ciktāl šie paneļi ir laisti tirgū pēc 2005. gada 13. augusta.
- 45 Līdz ar to, neskarot spēkā esamības pārbaudi, uz kuru ir atsauce šī sprieduma 38. punktā, Direktīvas 2012/19 13. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā ir noteikts pienākums finansēt izmaksas sakarā ar tādu fotoelementu paneļu atkritumu apsaimniekošanu, kuri laisti tirgū pēc 2005. gada 13. augusta, nevis šo paneļu ražotājiem, bet to lietotājiem.
- 46 Ņemot vērā šo interpretāciju, otrkārt, kā minēts šī sprieduma 37. un 38. punktā, vēl ir jāizvērtē šīs tiesību normas spēkā esamība.
- 47 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka tiesiskās drošības princips, kas ir vispārējo Savienības tiesību principu daļa, prasa, lai tiesību normas būtu skaidras un precīzas un to iedarbība būtu paredzama, sevišķi tad, ja tās var radīt negatīvas sekas personām vai uzņēmumiem, lai tādējādi ieinteresētās personas nepārprotami varētu novērtēt savas tiesības un pienākumus un attiecīgi rīkoties (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2017. gada 28. marts, *Rosneft*, C-72/15, EU:C:2017:236, 161. punkts, un 2019. gada 30. aprīlis, *Itālija/Padome (Zobenzivju zvejas kvotas Vidusjūrā)*, C-611/17, EU:C:2019:332, 111. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra). Turklāt saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, lai gan tiesiskās drošības princips nepieļauj, ka jauna tiesību norma tiek piemērota ar atpakaļejošu spēku, proti, attiecībā uz situāciju, kas radusies pirms tās stāšanās spēkā, šis pats princips prasa, lai ikviena faktiskā situācija, ja nav skaidri noteikts pretējais, tiktu vērtēta, ņemot vērā attiecīgajā brīdī spēkā esošās tiesību normas (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2015. gada 3. septembris, *A2A*, C-89/14, EU:C:2015:537, 37. punkts, kā arī 2020. gada 26. marts, *Hungeod u.c.*, C-496/18 un C-497/18, EU:C:2020:240, 94. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 48 Turklāt jauna tiesību norma ir nekavējoties piemērojama tādas situācijas vēlākām sekām, kas radusies iepriekšējā likuma spēkā esamības laikā, kā arī jaunām juridiskām situācijām (spriedumi, 2019. gada 15. janvāris, *E.B.*, C-258/17, EU:C:2019:17, 50. punkts, un 2020. gada 14. maijs, *Azienda Municipale Ambiente*, C-15/19, EU:C:2020:371, 57. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra). Tomēr, ievērojot tiesību aktu atpakaļejoša spēka aizlieguma principu, citādi var būt tad, ja jaunajai tiesību

- normai ir pievienoti īpaši noteikumi, kas īpaši paredz tās piemērošanas laikā nosacījumus (spriedumi, 2010. gada 16. decembris, *Stichting Natuur en Milieu* u.c., C-266/09, EU:C:2010:779, 32. punkts; 2015. gada 26. marts, Komisija/*Moravia Gas Storage*, C-596/13 P, EU:C:2015:203, 32. punkts, un 2019. gada 15. janvāris, E.B., C-258/17, EU:C:2019:17, 50. punkts).
- 49 Izņēmuma kārtā citādi var būt arī, kā to būtībā ir norādījusi ģenerālvokāte secinājumu 63. punktā, tad, ja to pieprasa vispārējo interešu mērķi un ieinteresēto personu tiesiskā paļāvība ir atbilstošā veidā ievērota (spriedumi, 2005. gada 26. aprīlis, “*Goed Wonen*”, C-376/02, EU:C:2005:251, 33. punkts, un 2009. gada 19. marts, *Mitsui & Co. Deutschland*, C-256/07, EU:C:2009:167, 32. punkts).
- 50 Šajā gadījumā no Direktīvas 2012/19 2. panta 1. punkta a) apakšpunkta izriet, ka šī direktīva ir piemērojama tās I pielikumā minētajām iekārtām, tostarp fotoelementu paneļiem, sākot no 2012. gada 13. augusta, kas turklāt sakrīt ar tās spēkā stāšanās dienu, proti, saskaņā ar minētās direktīvas 26. pantu – divdesmito dienu pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*, kas notika 2012. gada 24. jūlijā. Savukārt saskaņā ar šīs pašas direktīvas 24. panta 1. punktu dalībvalstīm bija jāizpilda tās noteikumi vēlākais līdz 2014. gada 14. februārim.
- 51 Tādējādi Direktīvas 2012/19 13. panta 1. punktā ietvertais tiesību noteikums *ratione temporis* ir piemērojams tikai tiktāl, ciktāl tajā uzskaitīto fotoelementu paneļu atkritumu savākšana, apstrāde, reģenerācija un apglabāšana videi nekaitīgā veidā tiek veikta no 2012. gada 13. augusta. Patiešām, ja šīs darbības ir veiktas pirms šī datuma, minētajā datumā attiecīgie paneļi vairs neeksistē un ar šīm darbībām saistītās izmaksas jau ir radušās datumā, kad stājas spēkā Direktīva 2012/19, tādējādi minētajām darbībām nevar tikt piemērots tās 13. panta 1. punkts.
- 52 Ņemot vērā šī sprieduma 47. un 48. punktā minēto judikatūru, tāad ir jānosaka, vai Direktīvas 2012/19 13. panta 1. punktā iekļautās tiesību normas – saskaņā ar kuru ražotājiem ir pienākums nodrošināt to izmaksu finansēšanu, kas saistītas ar tādu fotoelementu paneļu atkritumu apsaimniekošanu, kuri laisti tirgū pēc 2005. gada 13. augusta, – piemērošana, ja šie paneļi ir kļuvuši par atkritumiem vai kļūs par atkritumiem, sākot no 2012. gada 13. augusta, ietekmē situāciju, kas radusies pirms šīs direktīvas stāšanās spēkā, vai arī šī piemērošana, tieši otrādi, ir vērsta uz situācijas, kas ir radusies pirms minētās direktīvas stāšanās spēkā, seku nākotnē reglamentēšanu.
- 53 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka saskaņā ar Savienības tiesisko regulējumu, kāds bija pirms Direktīvas 2012/19 pieņemšanas, pienākums finansēt izmaksas sakarā ar fotoelementu paneļu atkritumu apsaimniekošanu bija reglamentēts Direktīvas 2008/98 14. pantā, kurā dalībvalstīm bija dota iespēja likt segt šīs apsaimniekošanas izmaksas vai nu pašreizējam vai iepriekšējam atkritumu īpašniekam, vai arī fotoelementu paneļu ražotājam vai izplatītājam.
- 54 Līdz ar to gadījumā, ja dalībvalsts pirms Direktīvas 2012/19 pieņemšanas ir izvēlējusies likt segt izmaksas sakarā ar fotoelementu paneļu atkritumu apsaimniekošanu nevis paneļu ražotājiem, bet to lietotājiem, kā tas bija Čehijas Republikas gadījumā, Direktīvas 2012/19 13. panta 1. punkta stāšanās spēkā kopā ar pienākumu transponēt šo tiesību normu valsts tiesību sistēmā, kā ģenerālvokāte to ir norādījusi secinājumu 53. un 57. punktā, ir ietekmējusi situācijas, kas radušās pirms šīs direktīvas stāšanās spēkā.
- 55 Proti, nevar uzskatīt, ka šādas izmaiņas ar fotoelementu paneļu atkritumu apsaimniekošanu saistīto izmaksu sadalē, kāda tā bija saskaņā ar tiesisko regulējumu, kas bija spēkā šo paneļu laišanas tirgū un to pārdošanas par noteiktu cenu datumā, tas ir, datumā un komercdarījumā,

kurus ražotājs nevar grozīt *a posteriori*, ir jauna noteikuma piemērošana tādas situācijas vēlākām sekām, kura ir radusies iepriekšējā noteikuma spēkā esamības laikā, jo attiecīgās sekas jau ir noteiktas visos aspektos un tātad iestājušās, – atšķirībā no tām, par kurām bija runa lietā, kurā ir taisīts 2020. gada 14. maija spriedums *Azienda Municipale Ambiente* (C-15/19, EU:C:2020:371), kas attiecās uz poligona ekspluatācijas ilguma izmaiņām pēc tā ekspluatācijas pārtraukšanas, kuras izdarītas datumā, kad aplūkotais poligons vēl tika izmantots.

- 56 Protams, Savienības tiesību normas spēkā esamība nevar būt atkarīga no valsts tiesību stāvokļa. Tomēr, ja Savienības likumdevējs vispirms atstāj dalībvalstīm tiesības izvēlēties noteikt to izmaksu sadalījumu, kuras saistītas ar konkrētu produktu atkritumu apsaimniekošanu, un pēc tam nolemj ieviest noteikumu, saskaņā ar kuru šīs izmaksas visās dalībvalstīs ir jāsedz ražotājiem, tostarp attiecībā uz produktiem, kurus tie jau bija laidusi tirgū brīdī, kad bija spēkā minētie iepriekšējie Savienības tiesību akti, jāuzskata, ka šis noteikums tiek piemērots ar atpakaļejošu spēku šī sprieduma 47. punktā minētās judikatūras izpratnē, un tātad, iespējams, tiek pārkāpts tiesiskās drošības princips.
- 57 Šādos apstākļos ir jāpārbauda, vai Direktīvas 2012/19 13. panta 1. punkts, ņemot vērā to, ka tas ir piemērojams fotoelementu paneļiem, kuri laisti tirgū laikposmā no 2005. gada 13. augusta līdz Direktīvas 2012/19 spēkā stāšanās datumam, tas ir, 2012. gada 13. augustam, un to, ka tas reglamentē situācijas, kas ir notikušas pirms pēdējā minētā datuma, atbilst šī sprieduma 48. un 49. punktā atgādinātajā judikatūrā paredzētajiem nosacījumiem.
- 58 Protams, šim jaunajam noteikumam ir pievienotas sevišķas tiesību normas, kas īpaši nosaka tā piemērošanas laikā nosacījumus minētās judikatūras izpratnē, jo tas skaidri un nepārprotami attiecas uz tādu fotoelementu paneļu atkritumiem, kuri laisti tirgū pēc 2005. gada 13. augusta. Tomēr jauna tiesību norma, kas ir piemērojama iepriekš izveidojušās situācijās, nevar tikt uzskatīta par tiesību aktu atpakaļejoša spēka aizlieguma principam atbilstošu, ja ar to *a posteriori* un iepriekš neparedzamā veidā tiek grozīta to izmaksu sadale, no kuru rašanās vairs nevar izvairīties, ciktāl tirgus dalībnieki komercdarījumos varēja likumīgi balstīties uz šo izmaksu sadali, kas bija paredzēta spēkā esošajā tiesiskajā regulējumā, un tādējādi šiem tirgus dalībniekiem tiek atņemta jebkāda reāla iespēja pieņemt savus noteikumus pēc šīs jaunās normas stāšanās spēkā.
- 59 Turklāt, ciktāl saskaņā ar šī sprieduma 49. punktā minēto judikatūru jauna noteikuma piemērošana ar atpakaļejošu spēku var būt pamatota arī tad, ja to prasa vispārējo interešu mērķis un ja ir pienācīgi ievērota ieinteresēto personu tiesiskā palāvība, jānorāda, ka šajā gadījumā Direktīvas 2012/19 13. panta 1. punkta piemērošana ar atpakaļejošu spēku būtu pretrunā šīs direktīvas 12. apsvērumā minētajam mērķim mudināt ražotājus, konstruējot to produktus, pilnā mērā ņemt vērā un veicināt to remontu, iespējamo modernizēšanu, atkārtotu izmantošanu, demontāžu un pārstrādi. Kā rakstveida atbildēs uz Tiesas jautājumiem ir norādījusi Vācijas valdība, šāda mērķa sasniegšana šķiet grūti panākama, jo ražotāji, konstruējot fotoelementu paneļus, nevarēja paredzēt, ka tiem vēlāk būs pienākums nodrošināt ar šo paneļu atkritumu apsaimniekošanu saistīto izmaksu finansēšanu.
- 60 Runājot par Parlamenta, Eiropas Savienības Padomes un Komisijas rakstveida atbildēs uz Tiesas jautājumiem norādīto faktu, ka saskaņā ar Direktīvas 2002/96 13. pantu fotoelementu paneļus, iespējams, var iekļaut šīs direktīvas I B pielikumā, veicot nepieciešamos grozījumus, lai zinātnes un tehnikas attīstībai pielāgotu šīs direktīvas 7. panta 3. punktu, kurš attiecas uz EEIA reģenerācijas uzdevumu rādītāju aprēķinu, kas ražotājiem bija jāpasniedz, ar to šī sprieduma 47.–59. punktā izklāstītā argumentācija nevar tikt atspēkota. Protams, šajā tiesību normā kopš

2002. gada ir noteikts, ka fotoelementu paneļu ražotājiem var nākties segt izmaksas sakarā ar tādu paneļu atkritumu apsaimniekošanu, kuri laisti tirgū pēc datuma nākotnē, kas attiecīgā gadījumā būs paredzēts jaunā direktīvā. Tomēr tā nevar pamatot secinājumu, ka šiem ražotājiem bija jāreķinās ar to, ka Direktīvas 2012/19 13. panta 1. punktā paredzētais pienākums finansēt ar EEI atkritumu apsaimniekošanu saistītās izmaksas tiem tiks noteikts attiecībā uz fotoelementu paneļiem, kas jau laisti tirgū laikposmā no 2005. gada 13. augusta līdz 2012. gada 13. augustam.

- 61 Šādos apstākļos Direktīvas 2012/19 13. panta 1. punkta piemērošana ar atpakaļejošu spēku ir pretēja tiesiskās drošības principam.
- 62 No tā izriet, ka ir jākonstatē šīs tiesību normas spēkā neesamība, ciktāl ar to ražotājiem ir noteikts pienākums finansēt izmaksas sakarā ar to fotoelementu paneļu atkritumu apsaimniekošanu, kas laisti tirgū laikposmā no 2005. gada 13. augusta līdz 2012. gada 13. augustam.
- 63 Iepriekš izklāstīto apsvērumu gaismā uz pirmo jautājumu ir jāatbild šādi:
- Direktīvas 2012/19 13. panta 1. punkts nav spēkā, ciktāl ar šo tiesību normu ražotājiem ir noteikts pienākums finansēt izmaksas sakarā ar tādu fotoelementu paneļu atkritumu apsaimniekošanu, kas laisti tirgū laikposmā no 2005. gada 13. augusta līdz 2012. gada 13. augustam;
 - Direktīvas 2012/19 13. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam pretrunā ir tāds valsts tiesiskais regulējums, ar kuru nevis fotoelementu paneļu ražotājiem, bet šo paneļu lietotājiem ir noteikts pienākums finansēt izmaksas sakarā ar minēto paneļu atkritumu apsaimniekošanu, kuri laisti tirgū kopš 2012. gada 13. augusta, tas ir, šīs direktīvas spēkā stāšanās dienas.

Par otro jautājumu

- 64 Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Savienības tiesības ir jāinterpretē tādējādi, ka apstākļi, ka dalībvalsts tiesību akti, kas ir pretrunā Savienības direktīvai, ir pieņemti pirms šīs direktīvas pieņemšanas, ietekmē šīs dalībvalsts atbildības par zaudējumiem, kas nodarīti indivīdam Savienības tiesību pārkāpuma dēļ, priekšnoteikumu vērtējumu.
- 65 Vispirms no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka šis jautājums ir uzdots gadījumā, ja Direktīvas 2012/19 13. panta 1. punktā būtu prasīts, lai pienākums finansēt ar fotoelementu paneļu atkritumu apsaimniekošanu saistītās izmaksas būtu ražotājiem attiecībā uz paneļiem, kas laisti tirgū ne vēlāk kā 2013. gada 1. janvārī. Tāpat arī, ciktāl no atbildes uz pirmo iesniedzējtiesas uzdoto jautājumu izriet, ka šis pienākums ir jāievieš attiecībā uz fotoelementu paneļiem, kas laisti tirgū kopš Direktīvas 2012/19 stāšanās spēkā, tas ir, kopš 2012. gada 13. augusta, jāuzskata, ka ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai apstākļi, ka Čehijas tiesību akti par atkritumiem, kas ir pretrunā Savienības tiesībām, ir tikuši pieņemti pirms minētās direktīvas, ietekmē Čehijas Republikas atbildības par zaudējumiem, kas nodarīti tādu fotoelementu paneļu lietotājam, kuri laisti tirgū laikposmā no 2012. gada 13. augusta līdz 2013. gada 1. janvārim, priekšnoteikumu vērtējumu.
- 66 No Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem izriet, kā secinājumu 94. punktā ir norādījusi ģenerāladvokāte, ka joprojām pastāv šaubas par to, vai pamatlieta faktiski attiecas uz fotoelementu paneļiem, kas laisti tirgū laikposmā no 2012. gada 13. augusta līdz 2013. gada 1. janvārim.

- 67 Tomēr ir jāatgādina, ka atteikties lemt par valsts tiesas lūgumu Tiesa var tikai tad, ja ir acīmredzams, ka prasītajai Savienības tiesību interpretācijai nav nekāda sakara ar pamatlietas apstākļiem vai tās priekšmetu, ja problēmai ir hipotētisks raksturs vai arī ja Tiesai nav zināmi faktiskie un tiesību apstākļi, kas vajadzīgi, lai sniegtu lietderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem (spriedums, 2020. gada 2. jūlijs, *Magistrat der Stadt Wien* (Eiropas kāmis), C-477/19, EU:C:2020:517, 40. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 68 Ņemot to vērā, tā kā nevar izslēgt, ka *VYSOČINA WIND*, izmantojot 2009. gadā ekspluatācijā nodoto saules enerģijas spēkstaciju, faktiski iegādājās un izmantoja fotoelementu paneļus, kas tika laisti tirgū laikposmā no 2012. gada 13. augusta līdz 2013. gada 1. janvārim, un tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai, lai sniegtu lietderīgu atbildi šai tiesai, uz otro jautājumu ir jāatbild.
- 69 Šādos apstākļos jāatgādina – Tiesa vairākkārt ir nospriedusi, ka Savienības tiesībās ir paredzēts pienākums atlīdzināt zaudējumus, ja ir izpildīti trīs nosacījumi, proti, ja pārkāpto tiesību mērķis ir piešķirt tiesības indivīdiem, ja pārkāpums ir pietiekami būtisks un, visbeidzot, ja pastāv tieša cēloņsakarība starp valstij uzliktā pienākuma neizpildi un indivīdiem nodarīto kaitējumu (spriedumi, 1996. gada 5. marts, *Brasserie du pêcheur* un *Factortame*, C-46/93 un C-48/93, EU:C:1996:79, 51. punkts, kā arī 2021. gada 8. jūlijs, *Koleje Mazowieckie*, C-120/20, EU:C:2021:553, 61. punkts).
- 70 Tāpat no pastāvīgās judikatūras izriet, ka iepriekšējā punktā atgādināto nosacījumu, kuri ļauj noteikt dalībvalstu atbildību par kaitējumu, kas indivīdiem nodarīts ar Savienības tiesību pārkāpumiem, kuros tā ir vainojama, piemērošana principā ir jāveic valsts tiesām saskaņā ar Tiesas sniegtajiem norādījumiem šādu nosacījumu ieviešanai (spriedums, 2019. gada 29. jūlijs, *Hochtief Solutions Magyarországi Fióktelepe*, C-620/17, EU:C:2019:630, 40. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 71 Šajā ziņā it īpaši attiecībā uz otro minēto nosacījumu ir jāatgādina – lai noteiktu, vai pastāv pietiekami būtisks Savienības tiesību pārkāpums, valsts tiesai, kurā ir celta prasība atlīdzināt kaitējumu, ir jāņem vērā visi elementi, kas raksturo tās izskatāmo situāciju (spriedums, 2019. gada 29. jūlijs, *Hochtief Solutions Magyarországi Fióktelepe*, C-620/17, EU:C:2019:630, 42. punkts).
- 72 Šajā gadījumā no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem izriet, ka vairāk nekā mēnesi pirms Direktīvas 2012/19 pieņemšanas, proti, 2012. gada 30. maijā, Čehijas likumdevējs Likumā par atkritumiem iekļāva 37.p pantu, kurā ir noteikta lietotāju atbildība par to izmaksu finansēšanu, kas saistītas ar tādu fotoelementu paneļu atkritumu apsaimniekošanu, kuri laisti tirgū ne vēlāk kā 2013. gada 1. janvārī. Šajā kontekstā iesniedzējtiesa it īpaši vēlas noskaidrot, vai var atsaukties uz to, ka Čehijas Republika ir grozījusi savus tiesību aktus par atkritumiem jau pirms Direktīvas 2012/19 pieņemšanas, lai iestātos tās atbildība tādēļ, ka šie valsts tiesību akti ir pretrunā minētajai direktīvai.
- 73 Lai atbildētu uz šo jautājumu, jānorāda, ka pašas Direktīvas 2012/19 24. panta 1. punktā ir noteikts termiņš, pēc kura beigām dalībvalstīs ir jāstājas spēkā normatīviem un administratīviem aktiem, kas vajadzīgi, lai izpildītu šīs direktīvas prasības, proti, 2014. gada 14. februāris.
- 74 Šajā ziņā, lai gan Direktīva 2012/19 pati par sevi ir piemērojama *ratione temporis* no 2012. gada 13. augusta, ir jāuzsver, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru, tā kā iepriekšējā punktā minētā termiņa mērķis tostarp ir dot dalībvalstīm laiku, kas nepieciešams direktīvas transponēšanas pasākumu veikšanai, šim valstīm var pārvest, ka tās nav transponējušas šo direktīvu savā tiesību

- sistēmā, tikai pēc šī termiņa beigām. Tomēr direktīvas transponēšanas laikā dalībvalstīm jāveic pasākumi, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu tajā noteiktā rezultāta sasniegšanu līdz šī termiņa beigām (spriedumi, 1997. gada 18. decembris, *Inter-Environnement Wallonie*, C-129/96, EU:C:1997:628, 43. un 44. punkts, kā arī 2016. gada 27. oktobris, *Milev*, C-439/16 PPU, EU:C:2016:818, 30. un 31. punkts).
- 75 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru no minētā izriet, ka direktīvas transponēšanai paredzētajā termiņā tās adresētēm dalībvalstīm ir jāatturas pieņemt noteikumus, kas varētu būtiski apdraudēt šajā direktīvā paredzētā rezultāta sasniegšanu (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1997. gada 18. decembris, *Inter-Environnement Wallonie*, C-129/96, EU:C:1997:628, 45. punkts, un 2019. gada 13. novembris, *Lietuvos Respublikos Seimo narių grupė*, C-2/18, EU:C:2019:962, 55. punkts).
- 76 Šajā lietā Likuma par atkritumiem 37.p pants tika pieņemts, vēl pirms šī direktīva tika pieņemta un publicēta *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* – tādējādi transponēšanas termiņš vēl nebija sācies – un vēl pirms minētā direktīva varēja radīt tiesiskas sekas dalībvalstīm, kurām tā ir adresēta.
- 77 Līdz ar to Čehijas Republikai nevar pārnest, ka tā būtu rikojusies, neievērojot šī sprieduma 75. punktā atgādināto judikatūru.
- 78 No tā izriet – tas, ka Likumā par atkritumiem vairāk nekā mēnesi pirms Direktīvas 2012/19 pieņemšanas ir iekļauts 37.p pants, ar kuru ir noteikta lietotāju atbildība par to izmaksu finansēšanu, kas ir saistītas ar tādu fotoelementu paneļu atkritumu apsaimniekošanu, kuri laisti tirgū ne vēlāk kā 2013. gada 1. janvārī, pats par sevi nevar būt pietiekami būtisks Savienības tiesību pārkāpums.
- 79 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz otro jautājumu ir jāatbild, ka Savienības tiesības ir jāinterpretē tādējādi, ka apstākļi, ka dalībvalsts ir pieņēmusi Savienības direktīvai pretrunā esošus tiesību aktus pirms šīs direktīvas pieņemšanas, pats par sevi nav uzskatāms par Savienības tiesību pārkāpumu, jo minētajā direktīvā paredzētā rezultāta sasniegšanu nevar uzskatīt par būtiski apdraudētu, pirms tā kļūst par Savienības tiesību sistēmas sastāvdaļu.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 80 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

- 1) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2012/19/ES (2012. gada 4. jūlijs) par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem (EEIA) 13. panta 1. punkts nav spēkā, ciktāl ar šo tiesību normu ražotājiem ir noteikts pienākums finansēt izmaksas sakarā ar tādu fotoelementu paneļu atkritumu apsaimniekošanu, kas laisti tirgū laikposmā no 2005. gada 13. augusta līdz 2012. gada 13. augustam.**

Direktīvas 2012/19 13. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam pretrunā ir tāds valsts tiesiskais regulējums, ar kuru nevis fotoelementu paneļu ražotājiem, bet šo

paneļu lietotājiem ir noteikts pienākums finansēt izmaksas sakarā ar tādu minēto paneļu atkritumu apsaimniekošanu, kuri laisti tirgū kopš 2012. gada 13. augusta, tas ir, šīs direktīvas spēkā stāšanās dienas.

- 2) Savienības tiesības ir jāinterpretē tādējādi, ka apstākļi, ka dalībvalsts ir pieņēmusi Savienības direktīvai pretrunā esošus tiesību aktus pirms šīs direktīvas pieņemšanas, pats par sevi nav uzskatāms par Savienības tiesību pārkāpumu, jo minētajā direktīvā paredzētā rezultāta sasniegšanu nevar uzskatīt par būtiski apdraudētu, pirms tas kļūst par Savienības tiesību sistēmas sastāvdaļu.**

[Paraksti]